

Opiniestuk van Marie Claire Neesen, Jannie Schonewille, Lukas Koops en Kyra Wudich.

Het feit dat gebruikte chemische bestrijdingsmiddelen in de landbouw formeel toegelaten zijn wordt door veel gemeentebesturen misbruikt om niets te doen. Achter de nieuwe Omgevingswet kunnen ze zich nu niet meer verschuilen, stellen Lukas Koops en anderen.

“In onze rol als gemeenteraadslid krijgen we geregeld mailtjes en telefoontjes van inwoners die zich ernstig zorgen maken over het zich steeds maar uitbreidende areaal landbouwgrond waar chemische bestrijdingsmiddelen worden gebruikt voor de teelt van bolgewassen.

De mensen die ons benaderen over dit onderwerp verwachten vaak van ons dat we iets aan deze problematiek doen en het onderwerp in de gemeentepolitiek aan de orde stellen. Daar ben je immers volksvertegenwoordiger voor.”

Maar als gemeenteraadslid weet je ook dat veel chemische middelen niet zomaar verboden kunnen worden, omdat ze op een lijst van toegelaten middelen staan.

Mix aan pesticiden

Toch zijn er sterke signalen dat veel van de gebruikte middelen schadelijk zijn voor mens, dier en plant, ook al zijn ze getest en formeel toegestaan door het CTGB (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden).

Met de effecten van een mix aan pesticiden wordt geen rekening gehouden. Dat geldt ook voor de kwetsbaarheid van groepen omwonenden of een mogelijke relatie met ziektes als ALS, Parkinson of Alzheimer.

De afgelopen tijd zijn er diverse juridische procedures gevoerd tegen met name de teelt van lelies, omdat daarbij uitzonderlijk veel pesticiden worden gebruikt. Verschillende malen zijn de eisers in het gelijk gesteld.

Drinkwater

Pesticiden bedreigen ook het grond- en oppervlaktewater. Door het grondwater meegevoerde chemicaliën worden pas over tientallen jaren waargenomen in de bronnen die voor ons drinkwater worden gebruikt. Het water zal dan tegen enorme kosten gereinigd moeten worden.

Hetzelfde geldt voor het oppervlaktewater dat gewonnen wordt in het stroomdal van de Drentse Aa. Ook hier vindt sierteelt plaats met alle gevolgen van dien. Komen de extra kosten voor de levering van schoon drinkwater en de schade door biodiversiteitsverlies ook bij de vervuiler terecht?

Duidelijk is dat gemeentebesturen zich niet langer kunnen verschuilen achter het feit dat de in de landbouw veelvuldig gebruikte pesticiden ‘toegelaten’ middelen zijn en dat er aan het gebruik daarvan niets gedaan kan worden.

Meer regie

De nieuwe, per 1 januari 2024 van kracht geworden Omgevingswet levert het kader om het

gebruik te reguleren en sturen. De Omgevingswet biedt meer mogelijkheden om in het buitengebied ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan of gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken dan de bestemmingsplannen volgens de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Het (Europese) Voorzorgbeginsel geeft gemeenten meer regie over het platteland.

De Omgevingswet heeft als vertrekpunt dat activiteiten geen nadelige gevolgen mogen hebben voor de leefomgeving: de zorgplicht.

Voor Nederland geldt de verplichting om in ieder geval kwetsbare groepen als kinderen, vrouwen die zwanger zijn of borstvoeding geven en ouderen te beschermen. Ook tegen middelen die zijn toegelaten op de markt, zeker zolang er geen wetenschappelijke overeenstemming bestaat over de risico's.

Machteloosheid

Europese richtlijnen moedigen lidstaten juist aan risico's op lokaal niveau te beperken. De door gemeenten gesuggereerde machteloosheid tegen het weren van toegelaten middelen is niets anders dan weglopen voor de eigen verantwoordelijkheid. Sterker nog, de gemeente kan aansprakelijk gesteld worden als er niet wordt voldaan aan het zorgbeginsel.

De implementatie van de Omgevingswet is een enorme klus, ook voor ons als raadsleden. Daar zal de komende tijd veel tijd en aandacht aan besteed moeten worden.

Ondertussen moet op de gemeentehuizen alvast naarstig worden gezocht naar mogelijkheden om de negatieve effecten van het gebruik van pesticiden tegen te gaan. Bijvoorbeeld door het verplichten tot het aanhouden van bufferzones en het aanscherpen van de normen in het Omgevingsplan.

De gemeentebesturen zijn aan zet.

Marie Claire Neesen, Jannie Schonewille en Lukas Koops zijn raadslid voor GroenLinks in Aa en Hunze, Kyra Wudich is hier commissielid voor deze partij.